

MOŽNOSTI LETECKÉ TECHNIKY PŘI PODPOŘE POZEMNÍCH VOJSK

Ozbrojené síly států Varšavské smlouvy jsou důsledně budovány na vědeckém základě při respektování všech faktorů, určujících jejich kvalitativní i kvantitativní růst, organizační strukturu a způsob vedení války. Budování moderní armády není myslitelné bez vědeckého přístupu k řešení všech otázek a bez udržování vojenského potenciálu v souladu s potřebami obrany socialistické vlasti na internacionálních základech. Úkoly, vytyčené v oblasti dalšího vývoje politiky, ekonomiky, vědy a kultury přispívají k úspěšnému řešení otázek dalšího upevňování obranyschopnosti naší země.

Úspěšné splnění cílů jakýchkoliv operací pozemních vojsk, zejména útočné operace frontu a vševojskové armády, není v současných podmínkách možné bez aktivní účasti letectva. O tom svědčí zkušenosti druhé světové války a také zkušenosti z bojové činnosti v poválečném období, z bojů ve Vietnamu a na Blízkém východě, kde letectvo hrálo významnou úlohu při vedení samostatných vzdušných operací i při podpoře boje pozemních vojsk.

Ve Velké vlastenecké válce Sovětského svazu plnilo letectvo vedle důležitých samostatných úkolů též úkoly v přímém kontaktu s pozemními vojsky.

Tak např. velkou úlohu sehrálo sovětské letectvo v bitvě o Leningrad. Letectvo úporně bránilo za složité situace město před nepřátelským letectvem a ničilo nepřátelské dělostřelectvo. Za účinné podpo-

ry letectva se podařilo vojskům 1. a 2. ukrajinského frontu obklíčit deset hitlerovských divizí a jednu brigádu. Letectvo, bez ohledu na nepříznivé povětrnostní podmínky, poskytlo účinnou pomoc útočícím vojskům jak při průlomu fronty, tak i při boji s obklíčeným nepřítelem.

Před Krymskou operací bránilo sovětské letectvo útočné uskupení pozemních vojsk a účinně ničilo nepřátelské letectvo na letištích. V této operaci měl velký význam i „lov“, který sovětské letci začali používat k ničení nepřátelských letadel ve vzduchu i na letištích, k ničení nepřátelských tanků, automobilů, lokomotiv, válečných a dopravních lodí apod.

Poučná byla i činnost letectva v operaci, vedené v červnu 1944 v Karelské šíři, kde Němci budovali mezi Finským zálivem a Ladožským jezerem hustou síť složitých ženiných překážek. Celková obrana sestávala ze tří hluboce členěných obranných pásem. Na každém čtverečním kilometru bylo 12 až 14 železobetonových palebných ohnisek a nejméně 20 jiných zařízení. Na čele těchto pásem byly budovány kamenné valy, minová pole, protitankové zákopy apod. Podle mínění Němců to byl nezdolatelný val. Na zdolání tohoto valu se velmi úspěšně podílelo i letectvo. Včas byl skutečně pečlivý vzdušný průzkum. Podrobné fotoschéma všech tří obranných pásem ulehčilo volbu směru hlavního úderu. Údaje z vyhodnocených snímků byly velmi cenné pro dělostřelce a tankisty. Byly prospěš-

né i letectvu, které na základě důkladného studia snímků vedlo drtivé údery na rozhodující cíle. Před zahájením operace proběhla mohutná dělostřelecká a letecká příprava, které se zúčastnily stovky bitevních a bombardovacích letounů. Při této přípravě bylo způsobeno prvosledovým útvarem nepříteli až 70 % ztrát.

Také ostatní údery pozemních vojsk byly silně podporovány a zabezpečeny letectvem. Koncem války vedlo sovětské letectvo vzdušné operace velkého rozsahu, charakterizované hromadným použitím všech druhů letectva na nejdůležitějších operačních směrech. K součinnosti s pozemními vojsky byly používány tisíce stíhačů, bombardovacích letounů a bitevníků. Díky tomu mohlo sovětské letectvo vést na nepříteli údery nevídané síly. Berlínské operace se např. zúčastnilo 8 000 sovětských letounů. Mistrovství řízení bojové činnosti těchto sil svědčí o prvenství sovětského vojenského umění a jeho vedoucí úloze ve volbě neúčinnějších způsobů bojové činnosti letectva v operacích pozemních vojsk.

Bojová činnost letectva při podpoře útočné operace vševojskové nebo tankové armády je uskutečňována vyčleněným úsilím z celkového bojového úsilí letectva frontu.

Centralizovaně řízená bojová činnost letectva ve prospěch útočné operace frontu je hlavním přínosem letectva i pro útočnou operaci vševojskové nebo tankové armády, neboť v tomto měřítku plní frontové letectvo důležité úkoly operačního i taktického charakteru jako jsou:

- obrana pozemních vojsk a týlových objektů frontu před údery ze vzduchu a před nepřátelským vzdušným průzkumem;
- ničení nepřátelských raketových jaderných prostředků a letectva na nepřátelských letištích;
- ničení jeho operačních záloh v prostorech soustředění a na přesunu;
- ničení nepřátelské PVO;
- ničení míst velení a prostředků radioelektronického boje všeho druhu;
- vzdušný průzkum všeho druhu;
- vzdušná doprava osob a materiálu, přeprava a vysazování vzdušných výsadků.

Úkoly letecké podpory

V době Velké vlastenecké války leteckou podporu pozemních vojsk plnilo především bitevní letectvo, vyzbrojené vynikajícími bitevními letouny Il-2 a později Il-10. Konstrukce a vlastnosti těchto le-

Z hlediska armádní útočné operace nemusí být některé z těchto úkolů plněny v těsné součinnosti s vojsky vševojskové nebo tankové armády, mají však pro průběh armádní operace velký význam, neboť vytváří, díky mohutnosti a rozsáhlosti činnosti letectva podle zámyslu frontové operace, výhodné podmínky pro úspěšný průběh armádních operací.

Zkušenosti z Velké vlastenecké války ukázaly na jedné straně výhodnost a nutnost centralizované činnosti frontového letectva, na druhé straně se však prokázalo, že je nutné, aby letectvo plnilo některé úkoly v těsné součinnosti s vojsky vševojskové nebo tankové armády a to především v zájmu udržení vysokého tempa armádní útočné operace.

Letecká podpora má velký význam zejména v bezjaderné variantě vedení operace, kdy dochází ke snížení bojových možností letectva ve vztahu k jaderné variantě o účinnost jaderných pum, kterou musí nahradit zvýšenou intenzitou bojové činnosti proti nejdůležitějším cílům v pásmu armády.

Hloubka letecké podpory je dána vzdáleností nepřátelských objektů, které má zničit a umlčet, tempem útoku, úkoly a možnostmi hlavních úderných prostředků armády, v jejichž součinnosti bude letectvo plnit hlavní úkoly (armádní a divizní raketové vojsko a dělostřelectvo).

V současné době má letecká podpora ve srovnání s obdobím Velké vlastenecké války řadu zvláštností. Zvětšení hloubky je nejdůležitější zvláštností soudobé letecké podpory. Značný počet objektů činnosti letecké podpory bude ve větší hloubce bojiště, takže útvary letectva budou působit proti cílům ve vzdálenosti 10 až 15 km od čáry dotyku a hlouběji (jaderné prostředky, druhé sledy, zálohy, velitelská stanoviště apod.). Část úkolů letecké podpory bude nuceno plnit i blíže čáry dotyku, popř. i z vlastního území.

Změnu doznal i způsob určování sil a prostředků frontového letectva pro leteckou podporu. V období Velké vlastenecké války se každé armádě zpravidla přidělovaly útvary nebo svazky bitevního letectva, které během armádní operace uskutečňovaly leteckou podporu.

tounů odpovídaly požadavkům boje letectva s nepřítelem při přímé podpoře pozemních vojsk. Nejdůležitější části letounů byly pancéřovány a letoun měl vlastní obranu před nepřátelským stíhacím letec-

tvom. Na základě bojových zkušeností byla vypracována taktika bitevního letectva. Hlavní úsilí bojové činnosti bitevního letectva bylo zaměřeno na podporu pozemních vojsk. K plnění tohoto úkolu bylo vyhrazeno více než 75 % všech letů bitevního letectva. Mimoto byly ničeny zálohy a přeprava vojsk asi 15,6 % letů, úkoly vzdušného průzkumu asi 7,8 % letů. Na ničení nepřátelského letectva na letištích a ve vzduchu připadalo asi 0,6 % letů. V souvislosti s tím chci podotknout, že nepřátelské zálohy a letouny na letištích byly hlavními cíli frontového bombardovacího letectva.

Nové způsoby vedení útočných operací ovlivňují i požadavky, úkoly a možnosti útvarů a svazků frontového letectva v těchto operacích. Frontové letectvo, vyzbrojené moderními letouny a novými účinnými prostředky ničení a vybavené radionavigačními a radiolokačními přístroji, může úspěšně plnit řadu taktických a operačních úkolů jak v součinnosti s palébnými prostředky pozemních vojsk, tak i samostatně.

Hlavním prostředkem letecké podpory je **stíhací bombardovací letectvo**. Ve prospěch vševojskových (tankových) armád vyčleňujeme 50—70 % úsilí stíhacího bombardovacího letectva stanoveného na celou operaci frontu.

V rámci letecké podpory pozemních vojsk plní stíhací bombardovací letectvo tyto úkoly:

- ničení prostředků jaderného napadení v taktické hloubce,
- ničení nepřátelských taktických záloh,
- podpora boje vojsk při střetném sražení, při zdolávání silně bráněných postavení nepřítele, vodních toků a horských pásem,
- podpora zasazení druhých sledů divízi a zejména druhého sledu armády,
- podpora vojsk při odrážení nepřátelských protiúderů a protiútoků,
- ničení a umlčování míst velení, navedení, řízení a uvědomování, ničení radiolokátorů, rádiových a rušících stanic a ostatních prostředků radioelektronického boje,
- ničení nepřátelských vrtulníků na plochách jejich rozmístění i ve vzduchu,
- zabezpečení vysazení a podpora boje taktických vzdušných výsadků,
- vzdušný průzkum.

Úkoly stíhacího bombardovacího letectva jsou charakterizovány především schopností letectva včasným ničením nejdůležitějších cílů přispět k udržení vysokého tempa operací pozemních vojsk a

možností rychlého zásahu proti cílům na bojišti.

Nejdůležitějším úkolem stíhacího bombardovacího letectva je přímá letecká podpora prvních sledů armády a divízi. Při této bojové činnosti pomáhá letectvo pozemním vojskům zdolávat závažné překážky postupu při přímém řízení činnosti letectva střediskem bojového velení letecké armády a skupinami bojového velení letectva, zařazenými se svými naváděcími prostředky v sestavě prvosledových vojsk. Úzká a těsná součinnost umožňuje maximálně využívat činnosti letectva bezprostředně ve prospěch pozemních vojsk, to je k docílení vysokého tempa útoku na směr hlavního úderu a úspěšné zdolávání silně bráněných objektů a pásem nepřítele. Letecká podpora má velký význam zejména v rozhodujících fázích útočné operace jako je podpora střetného sražení, podpora odrážení protiútoků a protiúderů, podpora vlastních vojsk při překonávání vodních toků, podpora boje taktických výsadků a zejména podpora zasazení druhých sledů do boje. Podpora vojsk je založena na ničení nepřátelských vojsk a jejich bojové techniky, a to zejména raketové a dělostřelecké techniky, tanků, protitankových zbraní a bitevních vrtulníků na zemi i ve vzduchu.

V druhém pořadí důležitosti letecké podpory je ničení nepřátelských taktických záloh a odrážení nepřátelských protiútoků, protiúderů a protiztečí.

Taktický dolet a vlastnosti předurčují stíhací bombardovací letectvo k boji hlavně s taktickými a bližšími operačními zálohami nepřítele. Boj se zálohami povede stíhací bombardovací letectvo hlavně v době jejich pohybu (při přesunech z hloubky, při přeskupování apod.), to je v době, kdy je použití raketového vojska v důsledku měnících se souřadnic cíle ztíženo.

Také ničení míst velení a navedení, jakož i ostatních radiotechnických prostředků nepřítele je důležitým úkolem stíhacího bombardovacího letectva při podpoře pozemních vojsk. Vyřazením těchto prostředků z boje dezorganizujeme velení vojskům, letectvu a prostředkům protivzdušné obrany a snižuje účinnost vedení radioelektronického boje nepřítele.

Významným úkolem stíhacího bombardovacího letectva v rámci letecké podpory je vizuální vzdušný průzkum, který plní osádky a jednotky podle rozhodnutí velitele vševojskové nebo tankové armády a ve prospěch této armády. Tento úkol plní speciálně vycvičené osádky na úkor ostatních úkolů letecké podpory.

Důležitým úkolem letecké podpory je též ničení nepřátelských vrtulníků. V pr-

běhu intervenčních válek imperialistických států v Alžírsku a ve Vietnamu začaly vrtulníky vedle zabezpečovacích úkolů plnit úkoly i jako bojový prostředek. Na Blízkém východě byly již používány specializované vrtulníky přímé podpory, vyzbrojené především k boji s tanky protivníka. Velení ozbrojených sil USA, NSR a dalších států NATO řeší intenzivně otázky zvýšení taktické a strategické mobility a palebné síly pozemního vojska. Proto zdokonalují prostředky pro zabezpečení vzdušné přepravy a bojovou techniku, které mají zajistit maximální pohyblivost palebných prostředků na bojišti (tzv. aeromobilitu). Mimořádný význam v této oblasti připadá právě bitevním vrtulníkům. V armádním sboru USA má být podle nových organizačních tabulek zařazen prapor bitevních vrtulníků o třech rotách (celkem 63 bitevních vrtulníků). Lehký obrněný pluk má být vyzbrojen dvěma rotami bitevních vrtulníků (celkem 42 bitevních vrtulníků).

I v armádách socialistických států je věnována patřičná pozornost rozvoji a použití bojových vrtulníků. Je jimi vyzbrojováno vojskové letectvo, které hraje dů-

ležitou roli při přímé letecké podpoře pozemních vojsk. Vojskové letectvo plní ve prospěch pozemních vojsk v útočné operaci tyto úkoly:

- přímou podporu boje pozemních vojsk, ničení tanků a protitankových zbraní,
- ničení nepřátelských bitevních vrtulníků a vzdušných výsadek,
- podporu boje vlastních taktických vzdušných výsadek,
- zabezpečení velení a spojení,
- pozorování bojiště,
- ničení prostředků radioelektronického boje nepřítele,
- řízení dělostřeleckých paleb,
- vzdušný radiální a chemický průzkum,
- vzdušnou přepravu vojsk a materiálu,
- účast na ženijním zabezpečení útočné operace,
- vysazování průzkumných a diverzních skupin.

Bojové možnosti podpůrného letectva

Soudobé stíhací bombardovací letouny a vrtulníky mají nesrovnatelně větší bojové možnosti než bitevní letouny druhé světové války. Na tehdejší dobu „mohutná“ výzbroj letounu Il-10 představovala 400 až 600 kg leteckých pum, nebo 4 až 8 raket 82 nebo 130 mm, spolu se zásobou střeliva pro palubní zbraň na 11 sekund palby, umožňovala uskutěčnit na cíl několik opakovaných ztečí.

Soudobé stíhací bombardovací letouny mají minimálně pětikrát větší možnosti z hlediska únosnosti leteckých pum, nehledě na to, že máme mnoho speciálních druhů leteckých pum, které umožňují volbu nejúčinnější výzbroje pro zničení cíle. Z celé škály druhů leteckých pum vyjmenuji alespoň ty nejzákladnější, jako jsou tříštivé, trhavé, tříštivotrhavé, zápalné, protitankové, skříňové, osvětlovací, navigační, dymové, agitační a chemické letecké pumy. Nejtypičtější prostředkem ničení jsou však v současné době neřízené a řízené letecké rakety. Neřízené rakety se obdobně jako letecké pumy používají v několika rážích a vlastnostech (tříštivotrhavé, protitankové). Většinou se neřízené rakety používají z raketových bloků, zavěšovaných pod křídla nebo trup letounu. V závislosti na ráži a hmotnosti těchto raket jsou raketové bloky konstru-

ovány pro 7, 16 nebo 32 neřízených raket. Na každý letoun můžeme zavěsit, v závislosti na počtu vnějších přídavných nádrží, i 4 tyto raketové bloky. Spolu s využitím moderního rychlopalného kanónu může soudobý stíhací bombardovací letoun velmi účinně ničit důležité pozemní cíle. Novým prvkem ve výzbroji stíhacího bombardovacího letectva jsou řízené rakety, které umožňují přesný zásah cíle.

Představitelem moderního stíhacího bombardovacího letounu je letoun MiG-23 BN. Jeho bojové možnosti umožňují ničit nebo umlčovat důležité cíle nepřítele poměrně malým počtem letounů. Tak např. ke zničení odpalovacího zařízení řízených střel LANCE postačují 2 letouny, ke zničení odpalovacího zařízení palebné sekce řízených střel PERSHING-1A potřebujeme, v závislosti na volbě výzbroje a na situaci, dva až čtyři letouny. Pokud jsou obdobné cíle na přesunu, jsou možnosti letounů daleko výraznější. Stejným počtem letounů můžeme zničit nebo umlčet daleko více bojové techniky nepřítele a to zejména při správné volbě taktiky přepadu těchto cílů letectvem a výzbroje jednotlivých skupin stíhačů bombardérů. Tak např. ke zničení motostřelecké roty v obraně je třeba až 12 letadel, zatímco ke zničení

této rotě na přesunu postačuje dvojice letounů MiG-23 BN.

Významnou složkou letecké podpory pozemních vojsk je i stránka psychického vlivu. Ve Velké vlastenecké válce SSSR se tento vliv velmi jasně projevoval. Němečtí vojáci, kteří byli fašistickou propagandou a výchovou vedeni k vysoké bojové morálce, založené na uchvatitelských a podmanitelských základech, ztráceli zcela odvahy, když se objevily sovětské šturmoviky, které nazývali „černou smrtí“. A naopak, letecká podpora, poskytnutá vojskům v pravý čas, zvyšovala vysoce morálně bojové vlastnosti podporovaných vojáků. Toho si byli vědomi i fašisté, kteří na jejich speciální bitevní letouny určené ke střemhlavému bombardování. ŠTUKY, montovali sirény, které byly zdrojem děsivého zvuku.

Tam, kde je přímá letecká podpora pozemních vojsk stíhacím bombardovacím le-

tectvem složitá nebo nemožná, to je v těsné blízkosti vlastních vojsk, popř. při ničení nepřítele, který pronikl do sestavy našich vojsk, můžeme účinně použít bojové vrtulníky. Použití vrtulníků může být vysoce účinné, protože disponují podobnými bojovými prostředky jako stíhací bombardovací letectvo. Maximální hmotnost výzbroje, zavěšené na bojový vrtulník, je 2 400 kg, což je ve srovnání s únosností letounu Il-10 asi čtyřnásobek. Mimo palubní kulometnou výzbroj může bojový vrtulník použít až 4 letecké pumy ráže 250 kg, nebo 4 raketové bloky po 32 nerižovaných raketách. Ve všech variantách výzbroje má tento vrtulník ještě 4 protitankové řízené střely. Jak vidíme, bojové možnosti vrtulníku se neliší podstatně od bojových možností stíhacího bombardovacího letectva, pokud jde o údernou sílu. Rozdíl je pouze v taktickém doletu a charakteru použití obou prostředků.

Závěrem chci poukázat na nezbytnost podpory pozemních vojsk letectvem, zvláště stíhacím bombardovacím a vojskovým. Oba tyto druhy letectva mohou z hlediska svých vlastností podstatně ovlivnit průběh vševojskového boje i výsledek operací pozemních vojsk. To potvrdily i zkušenosti bojů ve Vietnamu a na Blízkém východě.